

Obsah:

Čím je pro vás poučný podzim? (<i>úvodník</i>)	1
<i>P. Gorazd Cetkovský, O.Carm.,</i>	
Duch svatý: dar a síla (3. část - dokončení)	2
<i>P. Gianni Colzani</i>	
Tereзка a Otcovo milosrdenství (1. část)	5
<i>Mons. Guy Gaucher, OCD</i>	
Svědectví P.Hilaria Januszewského nám dnes	11
<i>P. Josef Chalmers, O.Carm., Řím</i>	
Chvála v životě modlitby	13
<i>P. Antonín Přikaský, O.Carm.</i>	
Nová kniha: JAN A TEREZIA - Plameny lásky.....	19
<i>Mgr. Eva Trefná</i>	

Čím je pro vás poučný podzim?

Ještě než se nad tím budeme zamýšlet, musím podotknout, že já tyto řádky píši začátkem září, zatímco k vám se hotový časopis dostane teprve o pár týdnů později.

V dětských knížkách a učebnicích patří k podzimu obrázky, na nichž si jezeček odnáší na svých bodlinách zralá jablíčka a hrušky, krásné ovoce. Ovoce patří k podzimu. Natahujeme se pro ně na konečky větví, sbíráme je a shromažďujeme, uskladňujeme co nejdůmyslněji.

Máte před sebou nové číslo časopisu s několika články uvnitř. Něco je tu poutavějšího, něco těžšího. Něco pro vás může být objevné, jiné pro vás nebude ničím novým... Povzbuzuji tedy: držme se moudrosti podzimu a buďme zaměřeni na ovoce. Nezapomejme se tím, co je pro nás listím, nenechme se zmást ani tím, že listí je více. Sahejme především po ovoci, které tu pro sebe rozpoznáme. Zaměřme se v našem čtení jednoznačně na to, co se nám osvědčí jako přínosné, jako opravdu plodné.

Věřím - a to, jak jsem se sám s obsahem čísla už seznámil při jeho sestavování, mi to potvrzuje -, že máte v rukou víc než pouhých pár listů...

P. Gorazd, O. Carm.

Duch svatý: dar a síla**P. Gianni Colzani**

(3. část - dokončení)

Osoba Ducha

Pravdu o Duchu definoval I. konstantinopolský koncil r. 381; koncil zavrhuje jakékoliv odmítání Ducha a představuje Ducha jako *pána a dárce života, který z Otce vychází, s Otcem i Synem je zároveň uctíván a oslavován a mluvil ústy proroků*. Takto alespoň zní text, který byl převzat koncilem chalcedonským; v každém případě nacházíme podobná témata na koncilech

sjednocení; ve vyznání víry Michala Paleologa na koncilu Lyonském r. 1274; v dekretch Řekům a jakobitům na koncilu florentském, případně na koncilech z let 1439 a 1441; ve vyznání víry, které Řekům předepsal Řehoř XIII. r. 1575. Touto cestou pak šla křesťanská tradice dále a představovala Ducha jako osobu, jednu ze tří osob Trojice. Avšak počínaje Boëthiem, vedlo metafyzické rozpracovávání pojmu „osoba“ k ulpění na racionální podstatě a nesdělitelné individualitě osoby. Zdá se však, že Ducha a působení Ducha, jak my toto působení poznáváme, taková charakteristika nevystihuje.

Je tedy užitečné následovat Moltmanna, když nás vybízí, abychom přistupovali k osobě Ducha bez nějakého předem daného metafyzického pojetí „osoby“. Raději máme používat mnohé obrazy a různé symboly, jimiž je Duch v dějinách spásy označován. Aniž bychom se pokoušeli o jejich úplný výčet nebo přehled, můžeme zde některé připomenout; Duch je Pán, síla neboli *dynamis*, oheň a světlo, voda života a láska, svoboda a pravda, a především život a svatost. Je možno najít v takovém bohatství pojmů společný, jednotící prvek? Řekl bych, že ano. Vždy je tu před námi svrchovaná a svobodná síla, která se však staví do služby vztahu a společenství, která umožňuje budovat pouta mezi osobami na nových a rozličných základech. K tomuto síla Ducha směřuje. Základní strukturu osoby Ducha tedy můžeme shrnout kolem dvojí dynamiky: *ek-stasis* čili vyjítí ze sebe, a *kenosis* čili bytí nablízku někomu druhému. To je evangelium: „Boží láska je vylita do našich srdcí skrze Ducha svatého, který nám byl dán“ (Řím 5,5).

Termínu *ek-stasis* rozumíme, pokud vidíme v Bohu toho, který vychází ze sebe; pro Ireneje jsou Slovo a Duch dvě ruce, jimiž Bůh dává bytí a uvádí do hlubin své lásky. Stvořitelství čin neurčuje svět a lidstvo k nějaké neutrální existenci, nýbrž k existenci, pro niž je příznačná jistá jednotící a stoupající energie: Duch je přítomností Boha „vně“ něj, je to altruismus absolutní a čisté lásky, která se uspokojí jen tím, že ze sebe dává vznik druhému. Skutečnost, že Duch je osoba, není vyčerpána tím, že Duch je sám sebou: v životě Trojice umožňuje Duch vzájemné darování se - *vinculum amoris* (pouto lásky) - Otce a Syna a v dějinách spásy je Duch tím, kdo to, co se událo skrze Ježíše, otvírá a staví do vztahu ke všem lidem a k celému světu. *Ek-stasis* Boha vůči jeho protějšku, vůči tvoru - tímto je Duch, a to božským způsobem, transcendentně, spásně, jak vysvítá z termínů, které jej představují jako svobodu, pravdu, lásku, oheň a světlo, jako sílu, která se šíří ze sebe samé. Plnost skutečností, že Duch je osobou, spočívá v plnosti jeho daru; nemůže tedy existovat a přitom nevstoupit do proměňujícího a obnovujícího společenství s dějinami lidí. Takovýto Duch je místem božského působení „vně“ sebe sama. Bůh koná své dílo prostřednictvím modality Ducha Kristova neboli prostřednictvím modality milosrdenství, které ospravedlňuje hříšníka a posvěcuje člověka, prostřednictvím mocného sklonění se nad hladem a nemocemi, aby byl novostí a nadějí, prostřednictvím volání ke společenství s ním i za poslední hranicí zápasu se smrtí. Jak připomíná Atanáš: „Pán se stal nositelem těla, abychom se my lidé stali nositeli Ducha

(*pneumatoforoí*).“ Duchovní člověk - totiž ten, kdo přijal křest (nepropadáme nějakému intimismu) - je tedy svědek Ducha, člověk, který ve své svobodě umí zdůvodnit naději, jež naplnila jeho srdce.

Druhá dynamika osoby Ducha je *kenosis*, sebeomezení, prostřednictvím něž přivádí Duch proud Boží lásky v plnost, ukazuje Boha v jeho velikosti a v záři, na níž lze mít účast. A opravdu, v obrazech větru a světla nemá Duch nějakou vlastní tvář, ale je tváří oslavení Ježíšova v životě a v životní historii jeho učedníků. *Kenosis* je tak vytvářením prostoru pro druhého, ochotou dát se využít pro dobro druhého, vydáním se do jeho rukou - v radosti z jeho svobodného růstu. Zde se *kenosis* stává velkým světlem ve významu antropologickém, v souladu s textem 2 Kor 3,17. „Ti, kdo jsou obdařeni Duchem, umějí stanovit meze své svobodě, vytvořit prostor jiným, jednat ve prospěch rozvoje druhých. Jsou tímto způsobem a pro tento cíl vybaveni obrovskou energií a šíří kolem sebe laskavost a důvěru. (...) Jejich blaho je spojeno s osvobozujícím otvíráním nových životních možností jiným lidem, se zkušeností zdolávání životu nepřátelských a utiskujících mocností a sil ve prospěch druhých.“¹ *Kenosis* Ducha v tomto smyslu naprosto nelze redukovat na pasivitu. Je principem obnovy a proměny člověka i dějin; působí v nás a dává z doteku s našimi ubohostmi - on, který očišťuje, co je posvrkněné, a svažuje, co je vyprahlé, - povstat novému stvoření. *Kenosis* se spojuje s lidským hledáním smyslu a mobilizuje člověka, aby směřoval ke svému nejvyššímu povolání.

M. Welker shrnuje tyto úvahy a mluví o Duchu jako o „veřejné osobě“.² Heidelberský profesor tak chce podpořit ono pojmání Ducha, podle něž se na rovině osobní Duch soustřeďuje na postavu Ježíšovu a na rovině historické se vylévá na nás. Duch Kristův a společenství jeho učedníků, kteří žijí z jeho života, jsou veřejným způsobem, jímž Bůh pokračuje ve svém díle ve světě, který sobectvím a individualismem dává v sázku sebe sama a svou budoucnost. Welker vykresluje tuto „veřejnou povahu“ působení Ducha pojmem „rezonanční pole“, který pochází od N. Luhmanna. Říci, že církve je rezonančním polem moci Kristovy, znamená zaměřit ji jak na úplnou poslušnost vůči jejímu Pánu, tak na tvořivou odvahu vydávat o něm svědectví a žít z něho. V souhrnu řečeno: přítomnost Ducha v jiném než v sobě je způsob, prostřednictvím něž je Duch opravdu sám sebou: v jeho zdarma daném daru vstupují celé lidské dějiny do styku s Božím životem.

Poslání Ducha

V této chvíli je snadné shrnout poslání Ducha ve vztahu k životu, vysvětlíme-li, co se míní životem. Riziko naturalistického vitalismu - víceméně v linii Bergsonova *élan vitale* nebo Tillichovy *odvahy existovat* - je jistě veliké. Ve snaze popsat život teologicky definuje jej J. Moltmann „jednak

1) Welker, *Lo Spirito di Dio...*, str. 276.

2) Tamtéž, str. 289-292.

jako sebetvořivou finalitu, jednak jako prostředek k dosažení Božího království¹. Velká pozornost vůči historii (i vůči historii osobní - pozn. red.), obsažená v daném výroku, by asi nabyla větší jasnosti, kdyby byla spojena s přesnějším zdůrazněním její trojiční a kristologické hodnoty. Ve skutečnosti totiž právě trojiční a perichoretické pojetí Ducha vystihuje jeho spásnosnou dynamiku.

Modalita poslání Ducha ve světě je upřesněna vyprávěním o letnicích (Sk 2,1-11). Smyslem tohoto vyprávění je osvětlit ono překvapivé napětí mezi rozdílností jazyků a kultur s jejich zjevnou vzájemnou nepřístupností, zatíženou odcizením a nedůvěrou, a náhlý prožitek porozumění a společenství, do něž jsou přítomní vtaženi. Historii každého je nutno přehodnotit na novém pozadí, být sebevíc tajemným a nepochopitelným, na pozadí vyhlášení univerzální povahy toho, co se událo skrze Ježíše. Záraz letnic nespočívá ve vnějších jevech, nýbrž v univerzálním vyhlášení Božích skutků (vykonaných) v Ježíši. Ježíš je základem obnoveného, odlišného způsobu, jak vidět sama sebe: kolem Ježíše vzniká planetární a multikulturní společenství. Janovské podání letnic (Jan 20,19-23) připomene, že součástí této nové situace je i mesiášská radost církve a její nasazení se proti zlu a hříchu. Tato nová situace je církvi svěřena jako dar, jako radost a jako zodpovědnost. Z plnosti Ducha, a tedy ze spásy, církev ovšem vlastní jen závadek (2 Kor 1,22; 5,5; Ef 1,14), nikoliv jejich úplnost. To však neznamená, že církev má jen část spásy nebo že si namlouvá, že ji má. Má ji úplně celou, ale jako semeno, které ještě musí vyrůst, aby svou vitalitu prokázalo skutkem. Silou křtu se tento úkol stává i naším úkolem. Každý je povolán, aby Boha opravdu vnášel do naší doby, aby jej oslavoval v našem světě. Pavel představuje v 1 Kor 9,11 dílo misionáře působivým obrazem jako rozšívání duchovních darů (*pneumatika*), které pak směřují ke své přirozené plnosti; prostřednictvím víry, naděje a lásky nás Duch pudí k eschatologické plnosti. K plnosti, jejímž znamením je společenství, kritériem cesta podle Ducha a závadkem radostné slavení.

Z četných postřehů, které jsou v této souvislosti možné, - Hans Urs von Balthasar rozlišuje mezi objektivními a subjektivními modalitami působení Ducha, přičemž bere v úvahu prakticky celou křesťanskou ekonomii spásy - bych rád připomněl jen důležitost charismat. Charisma není pouze zdarma daný dar, nýbrž je to především způsob, jímž má křesťan účast na univerzálním a kosmickém poslání Kristově: „Tento ‚dar‘, ačkoli slouží osobnímu povolání a je formou účasti na spásnosném díle církve, je zároveň ku prospěchu i ostatním a buduje církev a bratrské církevní obce v různých oblastech lidského pozemského života.“¹ Dary Ducha nerozkládají církev ve spleť osobních rolí jednotlivců, ale podněcují ji, aby projevovala osobní „já“ Pána, který slouží (Lk 22,27). V tomto směru jsou charismata náležitým projevem života církve: uskutečňují společenství, jehož základem není

1) *Redemptor hominis*, 21.

mrvní zákon nebo institucionální požadavek, nýbrž *dynamis* - síla a moc, které se projevují v historii lidí tím, že dávají život opravdovému společenství lásky, bratrství živoucímu a mnohotvárnému co do jeho působení navelek. Proto charisma nikdy není naším osobním vlastnictvím a nemůže být nikdy odděleno od svého zdroje a od svého účelu: kdo se odloučí od Ducha, kdo se odloučí od lásky, není ničím (1 Kor 13,2). Bohatá touto silou stojí církev uprostřed dějin: dává konkrétní podobu Božímu záměru, usiluje jak o vlastní svatost, tak o obnovu lidstva. Svatost dnes musí spojovat rozměr chvály a kontempace s angažovaností života, aby nedošlo k tomu, že se angažovanost zvrhne v prázdný aktivismus, nebo že chvála a kontempace se omezí na subjektivní intimismus. Kontempace nám totiž neustále staví před oči Boží odmítnutí světské logiky a odmítnutí Otcovy lásky světem, aby nám tak pomohla rozlišit konečný smysl dějin i našich plánů. Jenom tak můžeme otevřít zatarasené dveře našich večeradel a pracovat na obnově světa, na budoucnosti Boží. Duch, který definitivně připoutává svobodu Boží k hlubinám našeho života, nás vede k tomu, abychom odpověděli na rozmanitá očekávání osvobození, abychom obrátili vůči všem něhu gesta, které je znamením Boží lásky.

Budiž mi na závěr dovoleno připomenout pečeť působení a přítomnosti Ducha, totiž radost. Radost je pečetí lásky davané i opěťované. Zahrnuje uvědomění si nedostatečnosti vsedních skutečností a prolomení začarovaného kruhu života neměnného a jen dokola se opakujícího. Radost nám dokořán otevírá život větší než naše propočty, silnější než naše obavy. Volání Ducha na pozvané na svatbu zaznívá dnes k nám: „Pojďte, už je připraveno“ (Lk 14,17). Poněvadž Duch vlastní závadek naší budoucnosti, pouze odevzdání se jemu hojí namáhu jednotlivých dní silami a prostředky Království. Jen tak bude náš život naplněn odkazem, který do sebe začleňuje i naši malost a překračuje ji: „Už teď jsme děti Boží. Ale čím budeme, není ještě zřejmé“ (1 Jan 3,2). Radost je přemíra čehosi nesouměrného s naším prožíváním. Když se naše srdce naučí hořet radostí (Lk 24,32), budou definitivně zapuzena zklamání a smutky.

(*La rivista del clero italiano*, Milano, ročník LXXVIII, č. 10 - říjen 1997, str. 654-660.
Přeložila Zdena Kolářová, doplnila Kateřina Lachmanová.)

Terežka a Otcovo milosrdenství

mons. Guy Gaucher, OCD

(Přepis přednášky z mezinárodního setkání uspořádaného Společenstvím blahoslavenství v roce 1996 v Lisieux.)

(1. část)

„Terežka a Otcovo milosrdenství.“ Ano, toto téma mi navrhla komunita Společenství blahoslavenství. Přivádí nás k jádru Terežčina učení. (...) Pro

ty, kteří Terezku příliš neznají: ona toto milosrdenství objevila ve skutečnosti až teprve ve svých dvaadvaceti letech, na konci svého života. To neznamená, že předtím o něm nevěděla. Podstatou Tereziiny cesty duchovního dětství, o níž se velmi mnoho mluví, je především hluboký objev milosrdenství Otcova, milosrdné lásky Boha v Trojici.

A tento objev skutečně udělala až na konci, v letech 1894 - 1895, tedy ve svých dvaadvaceti letech. Ještě jí zbývaly pouhé dva roky života. V nich mohla tento objev prožívat intenzivně, do hloubky. Pro její život měl velice konkrétní důsledky, které nebudu nyní rozebírat, protože se musíme držet tématu. Nebylo to nějaké jednorázové osvícení Duchem svatým, byl to však objev zásadní, který měl konkrétní dopady. Konkrétně se promítl do jejího života modlitby, do jejího života ve společenství, do jejího života novicmistrové. A právě o tomto objevu chci mluvit.

Bylo to ve chvíli, kdy ji její sestra, Matka Anežka, požádala, aby zapsala své vzpomínky z dětství. A dopadlo to velmi dobře, protože Terežka nepopisuje svůj život, nepíše své paměti, aby vyšly v nějakém slavném nakladatelství, u Gallimarda nebo Concourta. Píše z poslušnosti, pro své sestry, o milostech, které jí Bůh učinil. A mezi oněmi milostmi byl i tento objev Božího milosrdenství. Terežka nepíše svůj životopis, ale zpívá o Božím milosrdenství. Poslyšte, jak začíná její první rukopis (A):

„... budu dělat jen jednu věc; začnu zpívat to, co musím opakovat navěky: „o milosrdenství Pána!!!“...“ (AS 15.)

A svůj rukopis končí:

„Jak skončí tento „příběh malé bílé květiny“? ... Nevím to, ale jsem si jista, že ji stále bude doprovázet Boží milosrdenství...“ (AS 172-173).

Co je jedním z vrcholů Tereziina života? Právě její obětování se milosrdné lásce 9. června 1895. To bylo šest měsíců po onom objevu.

„... kéž se má duše bez prodlení vrhne do věčného objetí tvé milosrdné lásky!...“ (AS 258.)

Poznamenávám pro překladatele: všimněte si, prosím, - není to oheň, vzplanutí, ale objetí. Ona se chce vrhnout do Ježíšovy náruče, protože své místo v nebi nevidí jinde, než v Ježíšově náruči. A též na klíně Panny Marie.

Ve svém slavném dopise z roku 1896 své starší sestře Marii od Nejsvětějšího Srdce říká:

„Mé touhy po mučednictví nejsou nic ... Dobře cítím, že to vůbec není to, co se milému Bohu v mé malé duši líbí; jemu se líbí, když vidí, že *mluví svou malost a svou chudobu, má slepá důvěra v jeho milosrdenství*... To je můj jediný poklad.“ (LT 197 ze 17.9.1896.)

A v tomto Terežka činí úžasný objev. Přemýšlí o Božích dokonalostech, které jsou samozřejmě nesčetné. Naši bratři muslimové přebírají v prstech „růžence“ s devadesátidevítí zrnky, na němž probírají Boží vlastnosti: Bůh je velký, všemohoucí, krásný, moudrý, Bůh je spravedlnost a Bůh je milosrdenství... Uprostřed francouzského katolictví konce 19. století vedla Terežka ve svém Karmelu velký spor o Bohu. Mnoho sester karmelitek vidělo

Boha v první řadě jako (zosobněnou) spravedlnost anebo dokonce jako soudce. Je pravda, že Bůh je spravedlivý, že Bůh je spravedlnost, ale ona spravedlnost je dále vedla k myšlence na trest, tedy k Bohu soudci, který na nás vždycky číhá v zákrutu naší cesty a před nímž jsme vždy nutně vinni. Vždyť Boží svatost je absolutní. My jsme jenom zrnka pisku, já jsem jen hříšník. Před tímto Bohem, který po mně žádá vyúčtování, jsou mé účty vždycky v mínusu nebo nejsou dost vysoké. Jako kdybychom na konci svého života měli přijít do nebe s nějakou žákovskou knížkou, v níž Ježíš bude hledět na poznámky (on sám je tam ostatně napsal)... Tudíž bychom se před ním vždycky měli mít na pozoru, docela jednoduše mít z něj strach.

Je fakt, že máme strach nebo dokonce hrůzu, když jsme si trochu vědomi svatosti a transcendentnosti Boží. Ale v této bázni, kterou Terežka mohla v jistém okamžiku pocítit (zvláště když musela vyslechnout takřka teroristické kázání jejich faráře, který kázal při jejím prvním svatém přijímání), se Terežka necítí dobře. Necítí se dobře, má-li žít v nějakém strachu z Boha. A když o tom přemýšlela, či spíše když ji Duch svatý osvětlil o Božích dokonalostech, objevila, že tou hlavní a nezákladnější ze všech Božích dokonalostí, tou, která prozařuje do všech ostatních, je milosrdenství.

Terežka říká, že dokonalosti Boží jsou nesčetné a že nikdo zde na zemi nezmůže zrcadlit všechny:

„... chápu, že všechny duše si nemohou být podobné. Musí existovat různé druhy,¹ aby byla zvláště uctívána každá Boží dokonalost“ (AS 171).

Františkáni se budou zaměřovat na chudobu, protože Bůh je též chudý.² Dominikáni budou poukazovat na pravdu, - což neznamená, že by dominikáni neměli být chudí a že františkáni by měli být hlupáci. Znamená to jen, že nikdo nemůže na sobě odrážet plnost Boží. Terezie říká dále:

„Mně dal své *nekonečné milosrdenství a skrze ně* nazírám a uctívám ostatní božské dokonalosti!... Tehdy se mi ukazuje, že všechny září *láskou*, ano zdá se mi, že i spravedlnost je oděna láskou... (...) Čeho bych se tedy měla bát?“ (AS 171). K tomu se vrátíme, protože toto je nejdůležitější.

Zjevení, jehož se nám dostává ve spisech sv. Jana, vrcholí slovy: „Bůh je láska“ (1 Jan 4,8). A musíme hned říci: Věřím - dokonce jsem si tím jist -, že on je Trojice. To k tomu patří. Bůh je Trojice, protože je láska, a je láska, protože je Trojice. Bůh je jeden, jak věříme s našimi bratry židy a muslimy, s monoteistickými náboženstvími. My však věříme, že Bůh je jeden, ale že je ve třech osobách. Nevím, jak bych to vystihl; prostě je Otec, Syn a Duch svatý - to je samo tajemství Boha. A protože je Otec, Syn a Duch svatý

1) V originálu: *familles*, t.j. doslova: rodiny, což G. Gaucher chápe ve významu: různé řeholní rodiny, které pak v církvi jaksi zviditelňují a připomínají určitou Boží vlastnost. T. Brichtová ve svém překladu Autobiografických spisů přeložila „druhy (duší)“, protože soudila, že Terezie mluví o různém typu nebo o různém založení jednotlivých duší.

2) To by určitě stálo za upřesnění, jak to G. Gaucher myslí, ovšem on tu vysvětlení nepodává. - Pozn. red.

a současně láska, je Bůh tedy čistý vztah - sebedarování. A můžeme říci, že nejkrásnější definici Trojice vyslovila Tereza:

„Milovat znamená dát všechno a dát i sám sebe.“¹

Otec miluje svého Syna tím, že se mu úplně dává, a Syn na tuto lásku odpovídá úplným sebedarováním Otci, a to všechno v Duchu svatém.

Když chce papež Jan Pavel II. slavit velké dvoutisící výročí Ježíšova vtělení, důvodem je právě Trojice. A to samozřejmě ani židé ani muslimové nepřipouštějí, odmítají to. Toto je křesťanské specifikum a pro nás je to zjevení samotného Boha - v evangeliu. Tedy poslední slovo o Bohu zní: milosrdná láska. Proto Tereza ve svém posledním dopise abbé Belliéroví - 25. srpna 1897, když už umírá v pokoji pro nemocné - píše, že Bůh není než láska a milosrdenství. Toto je skutečná závěť, Terežčin odkaz, tato dvě poslední slova, napsaná v nemocniční klášteř.²

Toto je ta velká Terežčina revoluce, neboli znovuoživení podstaty evangelia, vždyť milosrdenství je jádrem křesťanského zjevení.

Jezuita otec François Varillon, zkušený učitel, uvádí příklad, který nám může objasnit všemohoucnost jako jednu z Božích dokonalostí: Bůh je všemohoucí... Jakou představu máme o Boží všemohoucnosti?

„Ptal jsem se dětí: ‚Bůh je všemohoucí; co to pro vás znamená?‘

Odpověděly: ‚Bůh dělá, co chce.‘ Viděly totiž v televizi, co to je všemohoucnost: v televizi je ‚všemohoucí‘ zkáza. Vezměme takovou postavu, jakou je Rambo... Jakmile jsem slyšel mluvit o Rambovi, chtěl jsem ho vidět. (Když jsem ho pak měl na obrazovce před sebou,) nemusel jsem se unavovat, abych pochopil dialogy, protože v Rambovi všechno neustále lítá v povětří, jsou tam kulometry, plamenometry, granáty, výbušniny... všechno lítá ve vzduchu. Rambo je všemohoucí individuum. Může se bít se sto chlápky a vždycky je přemůže... - Tak toto je ‚všemohoucnost‘.“

To však není všemohoucnost trojjediného Boha. Bůh je samozřejmě stvořitel - stvořil svět a ve světě to také „lítá“: hromy, blesky, atomová energie, jaderné výbuchy atd. Ale když se na zemi všemohoucnost zjeví, je to Ježíš - jediný, milovaný Syn. Jak mohu znát Otce? Skrze Ježíše: „Kdo viděl mne, viděl Otce“ (Jan 14,9). A jaká je Ježíšova všemohoucnost? Ježíšovou všemohoucností je láska s holýma rukama.

Když byl Ježíš zatýkán v Olivové zahradě, Petr - tehdy to ještě nebyl ‚svatý Petr‘ - vytahuje meč a usekne Malchovi ucho. A Ježíš mu říká: „Zastrč svůj meč do pochvy,“ protože kdyby chtěl..., (slovy hrdinů akčních seriálů)

1) Báseň *Proč miluji tě, Maria*, PN 54,22; české vydání Básní sv. Terezie z Lisieux ve výboru a překladu A. Janouškové (Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1995) tuto strofu neuvádí.

2) I když autor uvádí přesně dataci dopisu, nepodařilo se nám zmíněná Tereziina slova v originálním vydání jejich dopisů pomocí uvedeného data najít. Citát je příliš krátký. Mohl by to de facto být kterýkoli dopis od června 1897 do srpna (jsou dost dlouhé). Zdá se, že P. Belliéroví byl k milosrdenství Božímu krapet nedůvěřivý, a tak mu Tereza na více místech říká něco podobného. (Sestra M. Petra od Zmrtvýchvstalého, OCD.)

„dvanáct pluků andělů - parašutistů by rozbilo ciferníky té namyšlené sebrance; bylo by to jednoduché, okamžitě by to tam vyčistili“. Rambo by to určitě udělal. Ježíš však vítězí nad nenávisí s holýma rukama, láskou na kříži. A on pak opravdu zvítězí...

Jakou krásnou filmovou scénou bychom mohli získat, kdyby se Ježíš po vzkříšení zjevil Pilátovi a Herodovi a řekl jim: „To jsem já, tak teď si pojďme podiskutovat...“ Ale ne, Ježíš se zjevil Maří Magdaleně, apoštolům a učedníkům. V lásce není žádná odvěta. Je jisté, že pro film by to bylo lepší; kdyby se zjevil Pilátovi, to by byla jiná podívaná! Jsou lidé, kteří si myslí, že stačí počkat a přijde odvěta - tou má být poslední soud. Ale tím, kdo nás o posledním soudu (a je těž soukromý soud!) bude soudit, je ten, kdo zemřel z lásky k nám! V rámci lidské spravedlnosti se stává zřídka, když přijdete k soudu, že by soudce zemřel láskou k vám. A přesto se jednou setkáme právě s takovým soudcem. Tím soudcem bude Milosrdenství.

Musíme tedy říci: ne že by Bůh nebyl všemohoucí, ona je to pravda, ale když chceme pochopit, co vlastně Boží všemohoucnost je, musíme říci: láska je všemohoucí. A bohudíky ve vyznání víry neříkáme: „Věřím v Boha všemohoucího,“ ale: „Věřím v Boha, Otce všemohoucího,“ - ve všemohoucí otcovství, v otcovství lásky. To je to nejdůležitější. Dávejme trochu pozor na to, co říkáme, pokud odřikáváme v Kředu jen tak halabala: „Otce všemohoucího...“ Ježíš jednou: je-li láska všemohoucí, pak ne proto, že všechno ničí, spíše proto, že ničí závery srdcí. A jak to včera říkal jeden přednášející: rozbíjí bank lásky..., ne však výbušninou. Můžeme to říci o všech Božích dokonalostech: můžeme říci „láska je krásná, láska je inteligentní, láska je spravedlnost atd. Neboť podstatou božské dokonalosti, můžeme-li tak mluvit, je milosrdná láska. Nechci se pouštět do nějaké veliké exegeze, ale už ve Starém zákoně toto všechno vychází ze slova „milosrdenství“.

Čerpám teď z encykliky o Božím milosrdenství, kterou napsal Jan Pavel II. v roce 1980: *Dives in misericordia* (O Božím milosrdenství).¹ První encyklika Jana Pavla II. Redemptor hominis způsobila hrozný malér. Vzpomínám si, že když vyšla druhá, říkali novináři: „Papež právě napsal duchovní encykliku, aby si odpočinul, prostě pro své potěšení.“ Ale ta druhá encyklika - o Božím milosrdenství - je zjevně stejně důležitá jako Redemptor hominis. A od začátku svého pontifikátu Jan Pavel II. hlásá, že Bůh je milosrdná láska. Pro vyjádření milosrdenství, Boží lásky a něhy najdeme v Písmě dvě hebrejská slova: slovo „chesed“, což znamená postoj dobroty, postoj věrnosti. Vyjadřuje však spíše věrnost jakéhosi „mužského“ typu. (Velice to zestručním...) To druhé slovo, pro nás daleko důležitější, je slovo „rahamim“. „Rahamim“ je láska mateřská a „rehem“ je mateřské lůno, kde se utváří dítě; znamená to tedy vztah lásky mezi matkou a dítětem. Často se toto slovo překládá: útroby, nitro nebo život („požehnaný je plod života tvého“), tedy

1) První slova encykliky jsou převzata z Ef 2,4: (Bůh) *bohatý na milosrdenství*, nebo podle českého liturgického překladu Nového zákona: „nekonečné milosrdný“ (Bůh).

největší hlubina bytí ve vztahu matky k dítěti. A tady jde o „ženský“ odstín lásky, dobroty a něhy.

„Copak může zapomenout žena na své pacholátko, neslitovat se nad synem vlastního života? I kdyby některé zapoměly, já (Hospodin) na tebe nezapomenu!“ (Iz 49,15). Nebudu to rozvíjet dále, ale když k nám Bůh mluví o milosrdenství, o své vlastní lásce, mluví jazykem ženství, mateřství. Sama Terezie objeví u Izaiáše verše: „Budete sít nošení v náručí, hýčkání na kolenou...“ (Iz 66,12). Tento text ji osvětlil, protože ona byla maličká, mohla se tam tedy „vejít“, protože místo maličkých je právě tam. Poznala, že její místo v nebi je v Ježíšově náručí. A to si tenkrát žádná karmelitka z Lisieux nedokázala vůbec představit, protože měly strach z Boží spravedlnosti.

Když se milosrdenství vtěluje, tedy když se Ježíš - Mesiáš zjevuje na zemi, používá pro to sv. Lukáš (Lk 1,79) - zpívali jsme to ráno v Zachariášově chvalozpěvu - výraz: „z milosrdné lásky našeho Boha“ nebo v jiném překladu: „milosrdné nitro našeho Boha“.

Čtete-li pozorně evangelium, všimnete si na mnoha místech (je to vysloveno jedním řeckým slovem, které je překladem hebrejského „rahamim“) zmínky, že Ježíš byl ve svém nitru dojat:

- „K Ježíšovi přišel jeden malomocný a na kolenou ho prosil: ‚Chceš-li, můžeš mě očistit.‘ Ježíš měl s ním soucit. Vztáhl ruku, dotkl se ho a řekl mu: ‚Chci, buď čistý!‘ A hned od něho malomocenství odešlo a byl očištěn“ (Mk 1,40-42).

- „Když (Ježíš) vystoupil (z lodi), uviděl velký zástup a bylo mu jich líto, protože byli jako ovce bez pastýře; a začal je poučovat o mnoha věcech“ (Mk 6,34).

- „V těch dnech byl s ním zase velký zástup a neměli co jíst. Zavolal si učedníky a řekl jim: ‚Je mi líto zástupu, protože už tři dni jsou se mnou a nemají co jíst...‘“ (Mk 8,1-2).

A můžete najít ještě další místa, kde Ježíš je dojat:

- „Když vystoupil (z lodi) a uviděl velký zástup, bylo mu jich líto a uzdravil jejich nemocné“ (Mt 14,14).

- Nebo při setkání s matkou naimského mládence: „Když ji Pán uviděl, bylo mu jí líto a řekl jí: ‚Neplač!‘ (...) Řekl: ‚Mládence, pravím ti, vstaň!‘ Mrtvý se posadil a začal mluvit. Ježíš ho vrátil jeho matce“ (Lk 7,13-15).

Celý Ježíšův život je milosrdenství. Je dojat neštěstím lidí, ať už jsou hladoví nebo nemocní, zoufalí, malomyslní atd. Pokaždé jedná, uzdravuje, odpouští - protože hřích je nejhorší z nemocí. Ježíš křísí mrtvé, pozvedá, osvobozuje. On je milosrdenství v akci.

A když vypráví podobenství o Bohu a o člověku, jsou to vždycky podobenství o milosrdenství. Nebudu tu podrobně rozvádět podobenství, které nazýváme „o marnotratném synu“ - lépe by se mu mělo říkat „podobenství o milosrdném otci“: „Když byl ještě daleko, otec ho uviděl a pohnut soucitem přiběhl, objal ho a políbil“ (Lk 15,20). Je to nejsilnější a nejslavnější podobenství, o němž Péguy řekl, že otec, který má dva syny a zná toto podobenství, rozplácí se radostí.

Znáte také podobenství o milosrdném Samaritánu. Ten též byl pohnut soucitem (Lk 10,33) nad zraněními toho neznámého pocestného. Na každé stránce evangelia můžete spatřovat toto milosrdenství v akci. Neboť v tomto spočívá jádro křesťanského zjevení.

(Přepis nahrávky simultánního překladu s použitím francouzského originálu nahrávky upravila Hermína Lachamnová.)

Svědectví P. Hilaria Januszewského nám dnes

P. Josef Chalmers, O.Carm., Řím

O nedávném blahořečení polského karmelitána P. Hilaria Januszewského (1907-1945) jsme se zmínili již v minulém čísle Karmelu. Seznámili jsme se stručně s jeho životním příběhem a povzbudili se k vnímavosti, abychom prostřednictvím odkazu tohoto našeho bratra mohli být nově osloveni samotným Pánem. Záměrně zůstal závěr článku takto „nekonkrétní“, aniž bychom se snažili obsah svědectví otce Hilaria pro nás vyjádřit přesněji. Měl tak být ponechán prostor pro to, abychom hledali a ptali se ne na stránkách časopisu, ale v modlitbě... Každý sám osobně.

U příležitosti zmíněného blahořečení vydal pak generální převor řádu karmelitánů P. Josef Chalmers list o novém blahoslaveném, který nadepsal „Věrný v malém, věrný ve velkém...“ A z tohoto dopisu Vám nyní předkládáme právě tu část, v níž se poselství příkladu nového blahoslaveného pro nás snaží vystihnout sám otec generální převor.

Svědectví P. Hilaria nám dnes

Blahořečení otce Januszewského je pro všechny karmelitány zdrojem radosti a štěstí. Církev uznala jednoho z našich bratrů za přímluvce a příklad, přesvědčivého svědka pro celou církev. To je pro karmelitány příležitost nejen radovat se a projevit svou radost slavnostmi, ale také přemýšlet a uvažovat hlouběji o svědectví otce Januszewského, abychom v jeho příkladu našli klíč ke své vlastní dnešní cestě životem.

- Za prvé je nám život otce Januszewského dobrým příkladem nesobeckého, tichého, mlčenlivého života, založeného na hluboké modlitbě a na službě druhým. Ti, kdo ho znali, trvají na tom, že byl pozoruhodně prostý. Kdyby nebylo jeho hrdinské smrti, byl by pravděpodobně zapomenut, protože nikdy nevyňikal ničím zvláštním. Ale se silou, která vyrůstala ze života modlitby, života v přítomnosti Pána - což je tak typické a vlastní karmelitánské spiritualitě - vydal sám sebe za ostatní se stejnou prostotou, s jakou žil tichým, pracovitým životem. Jako člověk vychovaný denní zbožností velkomyslně

nasazuje svůj život, stojíc tváří v tvář věznění a skutečnosti koncentračního tábora. Mohli bychom říci, že dokázal být věrný svému povolání v běžných podmínkách a v důsledku toho byl také schopen být věrným za okolností mimořádných. Věrný v malíčkosti byl věrný také ve velké věci (Lk 16,10). Když otec A. Urbanski, který s ním sdílel řeholní život i úděl útrap, během přísné karantény, jež následovala po osvobození, psal z tábora řádovým představeným do Říma, vyjádřil se o jeho smrti následovně: Proh dolor R. P. Hilarius Januszewski, die 26.3.45, uno Mense ante liberationem, tanquam victima zelus sacerdotalis erga infectuose infirmos, mortuus est.¹

- Toto století se blíží ke konci a my jsme zděšení určitými událostmi, které se v jeho průběhu staly. Koncentrační tábory, v nichž otec Januszewski přišel o život, považujeme za něco obzvlášť krutého a nelidského. Nicméně existují situace, dokonce i nyní, které jsou v určitém směru velmi podobné: rasová nenávisť, chudoba a hladovění, války všech druhů, masakry, bezohledná násilnická nacionalistická hnutí... Svědectví otce Januszewského vybízí karmelitány jednadvacátého století k radikálnímu rozhodnutí se pro život, který je v této době mnoha způsoby ohrožen. Otec Hilarius to byl schopen učinit způsobem nejvznešenějším - tím, že dal svůj život za druhé.

Příklad otce Januszewského nám připomíná, že karmelitáni jsou uprostřed „kultury smrti“, která se projevuje mnoha různými způsoby, povolání postavít se za život.² Ne jen v těch oblastech světa, kde je „kultura smrti“ více zřejmá, ale i jinde, kde je její přítomnost patrná méně. Dále - navzdory pokušení sledovat pouhou „užitečnost“, navzdory pokušení hodnotit lidské bytosti podle jejich výkonu a vyřazovat ty, kteří již „k užitku“ nejsou a stávají se břemenem - se otec Januszewski radikálně nasadil pro umírající, pro zbytečné, pro ty, kteří zdánlivě již neměli co nabídnout. Tímto činem vyznal a dosvědčil, že lidský život je - pro sebe sama a v sobě samém - hodnotou posvátnou. Toto svědectví, které otec Januszewski vydal, šlo do krajnosti - tím, že dal svůj vlastní život.

- V otcí Januszewském také nacházíme zvlášť pozoruhodný vzor pro to, jak my dnes můžeme prožívat karmelitánské charisma. Januszewski, muž ticha a modlitby, navyklý „mluvit k Bohu“, oddán kontemplaci (jako každý dobrý karmelitán), neměl těžkosti s tím, nacházet Kristovu tvář ve slabých, potřebných a trpících. Ve strašných podmínkách tábora Dachau byli těmi nejchudšími nemocní tyfem, umírající, a otec Januszewski, spolu s ostatními dobrovolníky z řad kněží, byl ochoten s nimi zůstat a s nimi a pro ně podstoupit umírání. Život intenzivní modlitby nás činí lidštějšími a schopnějšími žít solidárně s druhými; to nám dává intuici a vnímavost nezbytné k tomu, abychom uprostřed napětí a protikladů života objevili tajemnou přítomnost Pána v těch, kdo jsou nejslabší. Karmelitáni jsou povoláni jako Jan

1) TV překladu: ... P. Hilarius Januszewski zemřel 26. 3. 1945, měsíc před osvobozením, jako oběť kněžské horlivosti vůči nakažlivě nemocným.

2) Doslova bychom mohli přeložit: ručit za život.

v loďce na Galilejském jezeře mezi temnotou míjející noci a světlem úsvitu pokorně, ale pevně vyznávat: „Pán je to“ (Jan 21,7).

A konečně musí svědectví Hilaria Januszewského, který bude brzy prohlášen blahoslaveným, ukázat karmelitánům na celém světě význam mezinárodního rozměru našeho řádu. Nesmíme zapomenout, že většina pacientů, o které otec Januszewski pečoval, byli Rusové (tedy pocházeli z nepřátelské země). Ale to, zdá se, neovlivnilo jeho rozhodnutí. Překonáním národnostních přehrad nám otec Januszewski poskytuje právě svědectví všeobecného bratrství, smíření mezi nepřátelskými národy a pokoje.

Tři roky předtím blahoslavený Titus Brandsma zakončil dokument, který měl vypracovat jako součást vyšetřování ve věci odporu holandských katolíků vůči nacionálnímu socialismu, následujícími slovy: „Bůh žehnej Holandsku! Bůh žehnej Německu! Dej Bůh, aby oba národy brzy znovu kráčely v pokoji a ve svobodě a uznávaly jeho slávu!“

Nechť nám příklad a příměluva těchto dvou blahoslavených karmelitánů pomůže vstoupit do jednadvacátého století s opravdovým duchem služby, pokoje a spravedlnosti, vycházejícím z věrného a intenzivního setkávání se se vzkříšeným Pánem.

Fr. Joseph Chalmers, O.Carm., generální představený
(Z angličtiny přeložila Miluška Hosnedlová)

Chvála v životě modlitby

P. Antonín Příkaský, O.Carm.

Byl jsem požádán redakcí časopisu Karmel, abych upravil do psané podoby svou přednášku, která byla součástí programu letošního celostátního setkání karmelitánských terciářů 12. června 1999 v Kostelním Vydří. Psaný text je však vždy jiný, než mluvené slovo. Proto jsem - při zachování základní osnovy - provedl některé stylistické i obsahové úpravy a doplnění.

Tématem, které vidím jako velmi důležité pro duchovní život a o kterém chci dnes mluvit, je chvála. Chvála v životě modlitby. Jsem pevně přesvědčen, že modlitba chval je velikým, bohužel námi často nedoceňovaným, Božím darem. Darem, který je nám Bohem nabízen, abychom na cestě k němu dělali pokroky.

Jako základní motto této přednášky jsem si vybral verše 16-17 ze žalmu 89.: „Šťastný je lid, který dovede oslavovat, / chodí Hospodine v záři tvé tváře. V tvém jménu jásají ustavičně / a honosí se tvou spravedlností.“

Tento úryvek žalmu nám napovídá, že ten, kdo na své cestě za Bohem objeví modlitbu chval, objeví zdroj svého štěstí. A kdo dá chvále pevné místo ve své osobní modlitbě, poroste v poznání Boha i v poznání sebe.

Chvála v duchovním boji je jednou z nejmocnějších zbraní. Je to velmi účinná zbraň proti malomyslnosti, smutku, vzdávání se, nedůvěře, zkrátka proti celé řadě nejrůznějších těžkostí, které nás na cestě za Bohem obtěžují a které nám zneprjemňují naši modlitbu a vůbec náš křesťanský život. Proč má modlitba chval takovou sílu? Protože zvláště při chvále do naší modlitby přichází Duch svatý. Katechismus katolické církve (dále KKC) o tom říká: „Skrze chválu se Duch svatý spojuje s naším duchem, aby dosvědčoval, že jsme Boží děti“ (KKC 2639). Sám Duch svatý tedy přichází do naší modlitby chval, aby nás při ní vedl a zároveň aby nás chránil před útoky Božího nepřítele.

Zde se naskytá otázka: Potřebujeme, aby nám Duch svatý dosvědčoval, že skutečně jsme Božími dětmi? Vždyť jsme to přece už tolikrát slyšeli, a tedy to víme! Ano, ovšem skutečnost, že jako děti Boží velmi často nežijeme, nám dokazuje, že toto vědomí máme ve velké míře pouze v hlavě, - tedy v rozumu, a nikoliv také v srdci! A proto na svůj synovský vztah k Otci velmi často také zapomínáme. A protože toto vědomí nemáme zakotveno v srdci, leccjaká vnější událost ho snadno vytlačí i z našeho rozumu. Často pak náš vnitřní myšlenkový pochod vypadá asi takto: ano, jsem Boží dítě, ale... teď mě Bůh nemůže mít rád, protože jsem udělal toto..., teď je taková situace, teď je to, teď je ono... - známe se velmi dobře... Takže potřebujeme slyšet a být přesvědčováni o tom, že jsme Boží děti, stále znovu, aby nám toto vědomí sestoupilo „z hlavy do srdce“. A k tomu právě dochází v modlitbě chvály. Sama třetí Božská Osoba - Duch svatý - nám v této modlitbě dosvědčuje, že jsme Boží děti.

Chvála nám také pomáhá uvědomovat si hodnotu Božích darů. Hodnotu toho, co jsme dostali, co dostáváme dnes a denně, a také toho, co ještě dostaneme! A opět - my nějak víme, vědomě či podvědomě, že všechno, co máme, máme od Boha. A kdo by tvrdil něco jiného, tak je pyšný a nevědomý. Ovšem musíme také počítat s tím, že nám ty dary časem zevšední. Vzpomeňme zde třeba na svatého Františka s jeho chvalozpěvem na bratra slunce a sestru lunu. To je krásný příklad postoje, při němž si člověk uvědomuje, že všechno kolem něho je velikánským darem Otce. Ta voda, kterou se už bezmyšlenkovitě a automaticky každé ráno umývám, nebo to, že se vůbec ráno probouzím v posteli, že mám kde spát... takové obyčejné věci! Nebo přátelé, které mám, s kterými se denně setkávám a bez kterých by mi bylo často velmi těžko. Za to je třeba Boha chválit. Ovšem ne kvůli Bohu, že by on to potřeboval ke svému štěstí, ale kvůli nám. To my ke svému štěstí si potřebujeme stále znovu uvědomovat, že nás Otec má rád a že nás dnes a denně obdarovává. Chvála tedy, obrazně řečeno, stírá tento prach všednosti z darů, které denně dostáváme.

Dalším neméně důležitým účinkem chvály je, že nám pomáhá vidět a uznat naši vlastní hodnotu. Možná kdybychom mezi křesťany uspořádali anketu a zeptali se, kolik z nás (a pokud ano, pak kolikrát) už ve svém životě z celého srdce Boha chválilo za sebe sama,... nevím, nevím, jak bychom

dopadli. To je ten známý problém přijetí sama sebe. Na nás samotných se nám nelíbí spousta věcí, s tím a s tím máme problémy, zkrátka v mnoha oblastech neodpovídáme svým vlastním představám, které jsme si o sobě vytvořili. Ale zde je třeba si jasně říci a také si to uvědomit a přijmout: jedním z prvních velkých darů, které jsem od Boha dostal, jsem já sám! Se vším, co mám a jaký jsem. Také za sebe sama bych měl tedy Bohu děkovat a chválit ho. Nejde přitom o to dokazovat si, jak jsem dobrý a jak to se mnou ti okolo vyhráli, že mají ve své blízkosti zrovna mne... Jde o pravdivý pohled na sebe: Jsem zde, protože mne Bůh chtěl. Nikdy tu nebyl a ani nebude takový člověk jako já, vyšel jsem z Božích rukou jako originál a jako takový mám zde i svůj jedinečný, specifický úkol. Navzdory všem chybám a hříchům mým i těch, kdo se na mě podepsali, jsem stále stvořen k Božímu obrazu. A můj Otec Bůh má vždycky dost síly k tomu, aby ze mne tento svůj obraz vytvořil.

Neříkám zde něco, co bych jenom někde vyčetl; to jsem sám prožil. Ve svých šestnácti, sedmnácti letech jsem byl silně zakomplexovaným člověkem a myslel jsem si, že nemám žádné dary. Nevěděl jsem, k čemu tu na světě vůbec jsem, a byl jsem přesvědčen, že na mě Bůh zapomněl. V jednom společenství mne však moji bratři naučili chválit. A skutečně skrze chválu se můj pohled na sebe sama změnil. Chvála opravdu pomáhá vidět a uznat naši vlastní hodnotu. Léčí naše komplexy méněcennosti, naše sebenepřijetí, naši nespokojenost se sebou samými, nedůvěru v sebe a učí nás dívat se na sebe samé pohledem Božím.

Dalším velmi důležitým plodem chvály je poznání Boha. Chvála nám postupně odhaluje, jaký je Bůh. Jinými slovy - Bůh nám skrze chválu a skrze svého Ducha, který je v ní přítomen, dává poznávat, zakoušet sám sebe. Ve chvále je možné se s Bohem intenzivně setkat, zakusit jeho blízkost. A spolu s děkováním chvála také přináší do našeho srdce pokoj. Pokoj, který nám odevzdal sám Ježíš. V listě Filipánům (4, 6-7) dává apoštol Pavel křesťanům tuto radu: „Netrapte se žádnou starostí, ale v každé modlitbě a prosbě děkujte a předkládejte své žádosti Bohu. A pokoj Boží, převyšující každé pomýšlení, bude střežit vaše srdce i mysl v Kristu Ježíši.“ Tak jako děkování, i chvála naplňuje lidské srdce pokojem. Kolik lidí touží po pokoji... Kolik lidí pokoj hledá... Kolik lidí je zmítáno nepokojem sem a tam... A tohoto nepokoje můžeme být zbaveni a můžeme být obdarováni Kristovým pokojem - právě skrze modlitbu chval a díky.

Evangelistou, který velmi často zaznamenává úžas a chválu nad podivuhodnými činy Božími, nad podivuhodnými činy Krista, je evangelista Lukáš. V jeho evangeliu často najdete místa, kde se praví, že lid chválil Boha za uzdravení nebo za velké činy, které se staly (KKC 2640).

Moc chvály a díky znala velmi dobře prvotní církev. Většina novozákonních listů je protkána vybídkami ke chvále, vybídkami k děkování. Ovšem i Starý zákon obsahuje podobné vybídky. Například v žalmu 50. se praví: „Mne oslaví ten, kdo přinese obět díky“ (nebo: chvály - podle překladu) - Ž 50,23.

Chvalozpěvy, oslavujícími Boží moudrost, velikost, milosrdenství a dobrotu, je proscena velká část knihy Žalmů.

V neposlední řadě je chvála také přípravou na život v nebi. V knize Zjevení čteme, že proroci, svatí a mučedníci zpívají chválu na oslavu Boha a na oslavu Beránka. Proto správnou odpovědí na otázku: „Co dělají svatí v nebi?“ je prostá věta: „Chválí Boha“. A je to pravda. Chceme-li tedy do nebe, nečekejme až na chvíli, kdy do něj vstoupíme a zabývejme se chválou už nyní - a Bůh nám dá zakusit nebe na zemi... Svatý Augustin dokonce chválu považuje za přípravu na budoucí život, když říká: „Svůj pozemský život máme žít ke chvále Boží, neboť v ní bude spočívat věčná radost našeho života budoucího. A ten, kdo se v tom již nyní necvíčí, nemůže být na budoucí život připraven.“¹

O modlitbě chvály platí totéž, co o modlitbě obecně. V novém Katechismu se praví: „Modlitba se neomezuje jenom na spontánní projev vnitřního hnutí, ale aby se člověk modlil, musí chtít“ (KKC 2650). Co to znamená v případě chvály? V našem modlitebním životě jsou chvíle, kdy chvála a vděčnost nám přicházejí do srdce jakoby samy od sebe. Člověk například vystupuje na nějakou horu a nahoře se mu před očima otevře nádherné přírodní panorama. Tu mu najednou ze srdce začne tryskat obdiv a chvála. Nebo když třeba potřebujete pomoc a prosíte Boha, ale pomoc dlouho nepřichází, takže už přestáváte doufat - a tu ta pomoc přijde. Tehdy se člověk cítí obdarován a chválí Boha spontánně. Tedy abychom byli přesní - to Bůh mu chválu vkládá přímo do srdce bez jakékoliv námahy. Myslím, že příkladem takového chvály bylo Mariino Magnifikat při návštěvě u Alžběty. Naplněna Duchem svatým volá: Velebí má duše Hospodina.

Ovšem nemá-li se modlitba chvály omezovat jen na spontánní projev vnitřního hnutí, pak bych tedy měl chválit, i když se mi právě nechce... Katechismus jasně říká: „Aby se člověk modlil, musí chtít.“ Platí tedy také: Aby člověk chválil, musí chtít. Jak všichni dobře víme, přichází v našem životě také chvíle, kdy se cítíme na dně, nic nás nebaví, kdy modlitba nám nic nedává, kdy se zkrátka hrabeme v tom prachu své vlastní ubohosti, v bahně sama sebe, a říkáme si: „Tak teď mám chválit? Za co...?“ Tehdy je třeba nejprve pravdivě před Bohem otevřít své srdce a otevřeně mu říct: „Bože, mně se vůbec nechce modlit, mě to nebaví, mně jakoby se ani nechtělo žít.“ A bez zakrývání tak Bohu ukázat, co ve mně všechno je. Tak naplním slova Písma: „Před ním vylejte své srdce“ (Ž 62,9).

Často se pak stává, že už tento první krok způsobí naši proměnu a přijde pokoj a změna. Zůstává-li však naše srdce stále stejně skleslé, pak je třeba se tomuto stavu nepoddávat, vzburcovat rozum a vůli a uvědomit si, že Boha je vždy za co chválit! Rozumem tedy hledám důvody ke chvále a vůli je vkládám do své modlitby. A nejde o to, abych se přitom cítil kdovíjak

1) Sv. Augustin, Výklad na žalm 148, viz DMC, 2.čtení o sobotě 5. velikonočního týdne (lekcionář DMC č. 2, str. 278.

dobře... Já se v této chvíli chci modlit, vím, že Bohu patří chvála za vše, a proto se o to snažím, i když mám právě náladu na pouhé bédování. Často totiž naši špatnou dispozici k modlitbě způsobuje jenom to, že se Božimu nepříteli podaří vpravit nám do našeho myšlení negativní pohled na nás samé i na okolní svět, takže už nejsme schopni vnímat nic jiného... (A často si také tento negativní pohled vyrábíme sami svými stále se opakujícími nářky: „Já to nezvládnou, já to nedokážu, já jsem vlastně ten nejhorší a nejsem tu k ničemu...“ Kdo cítí, že je to jeho problém, ať nahlédne do brožurky Anselma Grüna Jak zacházet se zlým.) Už jenom ta prostá skutečnost, že jsem, že žiji, může být předmětem chvály, protože kdyby mě Bůh jen na okamžik přestal chtít, tak přestanu existovat. On mě však pořád chce, a tedy i pořád miluje, proto tady jsem, proto žiji...

Je docela možné, že ani po usilovné snaze si mé srdce nedá říct a zůstane smutné. Ovšem moje snaha chválit a děkovat Bohu i v tomto smutku činila Bohu velikou radost. A tehdy věz, človíčku, MILOVAL JSI BOHA! Modlil ses, i když ti to vůbec nic nepřinášelo. Miloval jsi. Máš za sebou malou lekci opravdové nezištné lásky. A neboj se, Otec tě brzy bohatě odmění.

Modlitba chvály je opravdu veliký dar, i když nás někdy stojí kus námahy. Nejde v ní však o přetvařování se a o hraní divadla. Ani v ní nejde o nějakou křečovitou snahu přehlušit vše, co v sobě mám. Jde o vztah lásky, ve kterém Bohu nabízím chválu, protože vím, že chvála Bohu patří, že mu náleží úplně poprávu, protože on je láska a nepřestává nás obdarovávat. V jedné katechezi položil přednášející otázku: „Co je opakem hříchu?“ Padaly různé odpovědi, nejčastěji: „Čtnost,“ avšak přednášející nakonec odpověděl: „Opakem hříchu je přece chvála!“ A já si myslím, že na tom je kus pravdy. Nejsm teolog, ale jestliže hříchem Bohu odpíráme to, co mu patří, tedy chválu (když nežijeme podle jeho plánu), pak náš správný život vlastně znamená, že jsme takoví, jaké nás Bůh chtěl mít ve svém prvotním plánu. A tímto samým už Boha chválíme, protože je-li stvoření takové, jaké ho chtěl Stvořitel mít, pak ho už pouhým svým bytím chválí. Vždyť celá příroda chválí Boha svým pouhým bytím. A stejně je to i s námi. Svatý Augustin k tomu říká: „Nepřestaneme-li správně žít, budeme Boha chválit neustále.“

Člověk tedy jak svým správným životem, tak také svou modlitbou chvály může Bohu nabízet náhradu za své hříchy.

Chvále se člověk většinou musí učit. Verš, se kterým jsme toto zamyšlení začínali, zní: „Šťastný je lid, který dovede oslavovat.“ Český překlad zde používá spojení „dovede oslavovat“, což nám napovídá, že jde o určitou dovednost, která nemusí být vždycky samozřejmou výbavou každého, a je třeba ji tedy získávat.

Nejsnáze se člověk učí chválit ve společenství zkušenějších - těch, kteří už s modlitbou chvály mají určitou zkušenost. Přesně vzato předmětem chvály nejsou totiž na prvním místě Boží činy, ale Bůh sám, takže ve chvále jde o to, aby Bůh byl vyvýšen, protože je, a protože je takový, jaký je. Tedy: „Chválím tě, Bože, za to, že jsi; chválím tě, že jsi takový, jakého tě teď

poznávám, že jsi dobrý, že jsi Spasitel, že jsi Bůh, že jsi přítel lidí...“ A tak dále. Tím není řečeno, že Boha nemůžeme chválit za jeho díla, za jeho činy, že nemůžeme Boha chválit za to, co vykonal v našem životě. Ale přísně vzato - ve chvále jde o uznání Boha jako Boha, a chválíme ho tedy pro něho samotného. Nový Katechismus chválu popisuje takto: „Chvála je způsob modlitby, který bezprostředněji uznává, že Bůh je Bůh. Opěvuje ho pro něho samého, oslavuje ho protože on je, bez ohledu na to, co koná“ (KKC 2639). Když člověk nemá možnost chodit do společenství, které chválí, nebo mu to z nějakých důvodů nevyhovuje, je možné učit se chválit také tím, že do svých pravidelných modliteb zařadím nějakou modlitbu chvály. Třeba Sláva na výsostech Bohu. Vždyť tu se modlíme každou neděli. Nebo nějaký žalm, který mě oslovil a který chválí Boha (např. Ž 66; 92; 111). V knize Žalmů bychom jich našli celou řadu. Nebo mohu svého Pána chválit spontánně, vlastními slovy. A to buď hned ráno, za nový den, ale ještě lépe večer, vždyť v uplynulém dni jsem zase nějak více mohl poznat Boží dobrotu a lásku k nám. A jak jsem už řekl, mohu (není to zakázáno) Pána chválit také za jeho dary - za to, co se mi povedlo, i za to, co se mi nepovedlo, protože opět vidím, že bez Boha nemohu dělat nic. A tak procházím v myšlenkách celým dnem a chválím. Chvála je totiž také velmi dobrou pomůckou pro naše denní zpytování svědomí. Zakončuji-li totiž každý den tím, že si připomínám všechny své nedostatky a prohřešky, pak jich lituji a jdu spát, tak jsem sice vykonal zpytování svědomí, ovšem není to zrovna nejlepší uzavření dne a je to spíše dobrá příprava pro to, aby mě mé hříchy pronásledovaly ještě i ve spánku. Kdežto když den uzavírám připomínáním si Božích činů a začnu za ně Bohu děkovat a začnu ho chválit, naplním své srdce Duchem svatým, který se už sám stará o to, aby na pozadí Božích činů lásky začala vystupovat i má pochybení a mé zkratky. A mým úkolem je v té chvíli hned projevit svou lítost, poprosit Otce o milosrdenství, ale pak opět pokračovat ve chvále. Osobně jsem přesvědčen, že chvála má své místo také ve chvíli následující bezprostředně po hříchu. Hříchem jsem totiž Bohu odepřel určitý svůj podíl chvály, a když si to uvědomím, lituji toho a chci to hned nějak napravit, mohu začít Bohu děkovat a chválit ho právě za to, že mi znovu dal poznat a pocítit mou slabost. Tak je možné vyhnout se oněm falešným snahám nějak se v tom okamžiku od Boha na chvíli vzdálit, udělat něco dobrého a pak - jakoby s vyspraveným štítem - před Boha předstoupit už jako polepšený. Tyto snahy totiž nemají s postojem Božího dítěte nic společného a jsou to jen projevy naší lidské pýchy a neochoty být na Bohu úplně závislí. Chvála vůbec nemusí být halasná nebo hlasitá. Možná, že se někomu z vás, když se mluví o chvále, vybaví hned rozjásané společenství s rukama nad hlavou a všelijaký lomoz a hluk... Ne; chvála pramení z našeho srdce, a klidně tedy může být jenom v něm. Žalm 65 říká: „Ztišením se sluší tebe chválit.“ Mohu si tedy klidně sednout sám na lavičku v parku, zavřít oči a Boha chválit. Z celého srdce.

Důkazem toho, že chvála má své pevné místo i ve spiritualitě Karmelu, je světička blahoslavená Alžběta od Nejsvětější Trojice. Kdo ji znáte blíže, víte, že ona našla motto svého života ve chvalo zpěvu z 1. kapitoly listu Efesanům, kde apoštol říká: „Abychom my, kteří jsme na Krista upnuli svou naději, stali se chválou jeho slávy“ (Ef 1,12). Toto vyjádření Alžbětu velmi hluboce zasáhlo a ona v něm poznala své životní poslání: mám být chválou Boží slávy, mám být chválou Kristovou.

Přeji vám tedy, aby se každému z vás modlitbu chval podařilo do vašeho modlitebního života nějakým způsobem zařadit. Aby vás Bůh vedl skrze chválu, abyste zakoušeli jeho přítomnost v modlitbě vůbec a abyste se tak čím dál více proměňovali v křesťany, na kterých je vidět, že znají Boha, udržují s ním kontakt, a že jsou ve svém křesťanství šťastní.

A na závěr si tedy přečteme úryvek pocházející právě z pera blahoslavené Alžběty od Nejsvětější Trojice:

*Chvála slávy je duše, jež přebývá v Bohu,
jež ho miluje čistou a nezištnou láskou,
aniž hledá ve sladkosti lásky sebe;
jež ho miluje více, než všechny jeho dary...*

*Chvála slávy je duše, oddaná mlčení, jež se chová jako lyra,
aby pod tajemnými údery Ducha svatého vydávala božské akordy.*

*Ví, že utrpení je strunou, která vyluzuje nejkrásnější zvuky,
a proto ji ráda vidí na svém nástroji,
aby se jemněji dotýkala srdce svého Boha.*

*Chvála slávy je duše, která nazírá na Boha ve víře a prostotě...,
je jakoby bezednou propastí, v níž on se může rozlévat...*

*A konečně chvála slávy je bytost, která je neustále v díkůčinění:
její skutky, její pohyby, její myšlenky, její touhy ji zakořeňují hlouběji v lásce
a zároveň jsou jakoby ozvěnou věčného Sanctus.*

Nová kniha v edici Karmelitánská spiritualita:

Guy Gaucher

JAN A TEREZIE - Plameny lásky

Vliv svatého Jana od Kříže v životě a spisech svaté Terezie z Lisieux

*Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1999, 136 stran.
Přeložila Terezie Brichtová OP, odb. spolupráce P. Vojtěch Kohut OCD*

Tuto studii o vlivu svatého Jana od Kříže na život a dílo svaté Terezie od Dítěte Ježíše a svaté Tváře napsal biskup Guy Gaucher OCD u příležitosti 400. výročí úmrtí španělského světce v roce 1991.

Na podkladě pečlivého studia všech dostupných dokumentů (spisů, dopisů, poznámek atd.) svatě Terezie ukazuje, že svatý Jan od Kříže ovlivňoval myšlení, postoje a vůbec život mladé lisieuxské karmelitky od jejího útlého mládí až do smrti. Jako výsledek svého zkoumání charakterizuje pak G. Gaucher závislost svatě Terezie na odkazu svatého Jana od Kříže takto: „Čím víc objevujeme stopy toho, co si vypůjčila ze spisů svatého Jana od Kříže, tím víc žasneme nad tím, jak samostatně je integruje... Není žádným komentátorem, je sama sebou...“

Ve francouzském originálu vyšla kniha v roce 1997 v Paříži - v očekávání slavnostního prohlášení Terezie z Lisieux učitelkou církve. Stalo se tak 19. října 1997, ve Světový den modliteb za misie.

Ve stále skrovné nabídce dostupné české literatury jak o svatém Janu, tak i o svatě Terezií bude tato kniha, která v těchto týdnech vychází, vítaným přírůstkem. Uvádíme alespoň několik citací:

Již ve třinácti letech Terezka napsala na stránku jedné slohové práce proslulou zásadu svatého Jana od Kříže: „Trpět a být pohrdána.“

Proslulá věta: „Čím víc chceš dát, tím větší touhu vzbuzuješ“ v jejím Úkonu obětování se Milosrdné lásce (9. června 1895) je pilířem toho, co má Terezie od Jana od Kříže.

6. srpna 1896 složí Terezie důležité zasvěcení svatě Tváří. Před textem jsou dva citáty ze svatého Jana od Kříže: „Nejmenší hnutí z čisté lásky je pro církvev užitečnější než všechna ostatní díla dohromady... Proto je nejvýš důležité, aby se naše duše hodně cvičily v lásce, aby se rychle stravovaly, skoro se nezastavovaly na této zemi a brzy dospěly k patření na Ježíše tváří v tvář...“

Nebo Tereziiny řádky:

„Jediným prostředkem rychlého pokroku na cestě lásky je zůstat docela maličká. Také nyní prožívám to, co praví náš svatý otec Jan od Kříže: „Když jsem se ponížil tak hluboko, tak hluboko, pozvedl jsem se tak vysoko, tak vysoko, že jsem mohl dosáhnout svého cíle.““

A motiv plamene (plamenů) lásky, jak jej známe od sv. Jana, zmiňuje Terezie také vícekrát:

„To je má modlitba: prosím Ježíše, aby mě vtáhl do plamenů své lásky, aby mě tak těsně spojil se sebou, aby On žil a jednal ve mně.“

„Ježíši si pro nás přijde, ať jsme sebedál. Promění nás v plameny lásky...“

Zpracovala Mgr. Eva Trefná.

KARMEL - časopis pro duchovní život

Vydává Českomoravská generální delegatura řádu karmelitánů v Kostelním Vydří.

Odpovědný redaktor P. Gorazd Cetkovský O. Carm.

ISSN - KARMEL 1210 - 499X

Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou s. p., ředitelstvím odštěpného závodu Jižní Čechy v Českých Budějovicích, j. zn.: P - 1911 / 97 ze dne 9. dubna 1997.